

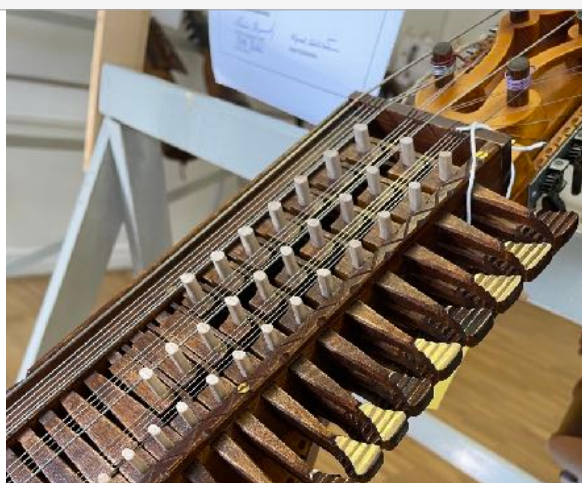
Du hittar Nyckelharpan forum här: [ENTER](#)

I 1975 hölls den första nyckelharpstämman. Initiativtagare var Gunnar Ahlbäck, som dagen till ära också producerat en LP med Justus Gille, Viktor Vikman, Per Oskar Hellgren, Hasse Gille mfl.

Många år stod Österby folkdanslag som arrangör. Sedan togs ansvaret över av en Stämmokommitté och med Dannemora Hembygdsförening som arrangör

Ovan: **Boris Koller** och **Torbjörn Näsborn**
Nyckelharpstämman i Österbybruk 2024
Nedan: **Mats Wester** och **Alvin Claesson**.

Mats Westers och **Alvin Claessons** harpor delade utmärkelsen Best in show på nyckelharputställningen. Nedan ser vi Westers innovativa lek.

Nedan: **Lena och Ingvar Jörpeland**.
Ingvar var årets välkomsttalare och han berättade om sitt möte med nyckelharpan och hur det utvecklade sig till de det blev. Ingvars intresse tog fart just när nyckelharpvågen vällde fram, som en sen start på gröna vågen. Det var silverbasen som blev Ingvars val. Svensk mästare på gammelharpa 2011

Nedan **Esbjörn Hogmark** med en fyrradig nyckelharpa. I år utsågs ingen gammelharpa som Best in show, pga av för få instrument... Fyrradiga fanns inte heller många. Men Esbjörn ville ändå visa upp att man bedömer även dessa harpor och han spelade en finstämd variant av Frisells Gånglåt. Inte något allspelsvariantliknande. **Byggare Bo Karlsson**

På sjuttioalet gick Ingvar raskt från nybörjare till att bli en central person i gammelharpkreten. Nyckelharpkretsen i stort likaså.

Som harpbyggare och tillhandahållare av material. Lena och Ingvar höll under en räcka år öppet hus för spel och dans.

Lena blev världsmästare på gammelharpa 1994.

Tillsammans spelade de in gammelharpskivor. En som hette Lena och Ingvar Jörpeland och en som hette Slaktar Loberg, Janne i Kärven... Ingvar gav dessutom ut en CD med sjömanssånger. Ingvar finns också med på Nyckelharpan nu och då som finns att lyssna på på Spotify.

När jag producerade nämnda kassett/CD behövde jag någon som spelade Johanssonharpa. Dvs den typ av fyrradiga där nyckelraderna sitter omvänt mot en vanlig nyckelharpa. Esbjörn hade bara en dag på sig att lära sig spela på detta omvända sätt. Sedan var det dags för inspelning. Låtarna satt direkt :)

I detta fall var det en vanlig fyrradig, så omställningen är mindre. Esbjörn har byggt Erik Rydvalls fyrradiga nyckelharpa, så han var inte novis på instrumentet, men hade bara minuter på sig att spela in sig på det innan han skulle spela upp med det på scen. Som fiolspelman är fiolstämning i sig inte ovant för Esbjörn

Det finns en CD med Hogmarkarna. Dvs Esbjörn med som Göran och bror Sture. Han representerar också treradig harpa såväl som Johanssonharpa på nämnda CD:en Nyckelharpan nu och då

Publiken är fåtalig numer jämfört med hur det var under folkmusikkvågen på 70- och 80-talet. Så är det med många spelmansstämmor. Kanske för att nyhetens behag avklingat? Kanske för att det hålls fler stämmor på samma dagar. Men antalet besökare verkar ha stabiliserat sig och trivseln är inte avhängig numerär.

Under de första nyckelharpstämmorna hade många nybyggda instrument och var nybörjare på att spela. Man hade en gemensam repertoar, grundad på Leif Alpsjös och Mats Kuoppalas kurshäften. Med tiden har spelmännen tillägnat sig olika repertoarer och spelstilar. Tidigare sågs klungor med spelmän spontant förenade i buskspel, senare spelades det kanske mest med sådana man delade repertoar med

Esbjörn Hogmark som tillsammans med brodern Sture Hogmark är huvudansvarig för nyckelharpstämman.

I kommittén ingår även Lena Höög, med huvudansvar för ungdomsstämman på hembygdsgården - f.d. Gillestämman. Den och Nyckelharpstämman har slagits ihop så det är lite oegentligt uttryckt kanske. Gille och Nyckelharpstämman är stämmans fullständiga namn. Många kallar den i dagligt tal för Österbystämman.

I kommittén ingår vidare Jacob Höglund, Peder Jeppsson, Agneta Rosén och Johan Denke.)

Till vänster:
Anders Hägg

Till höger:
Kontrabasharpa.
Byggare
Boris Koller

Olov Johansson skymtar bakom diplommet för hedersnamnande. Det gäller Boris Kollers kontrabasharpa med lock och kvartstoner

En titt under locket på Boris Kollers harpa. På senare år ser man ofta kvartstoner på kontrabasharpor. Likaså på harpor utan resonanssträngar, ofta med moraharppropp. De senare kallas av gemene man moraharpor, oavsett vad slags lek de har

Den vänstra kontrabasharpan är byggd av **Alwin Claesson** som också lämnade in en fin fyrradig harpa. Det är en mycket fin harpa, men inget Best in Show delades ut i den kategorin, pga för få inlämnade gammelharpor.

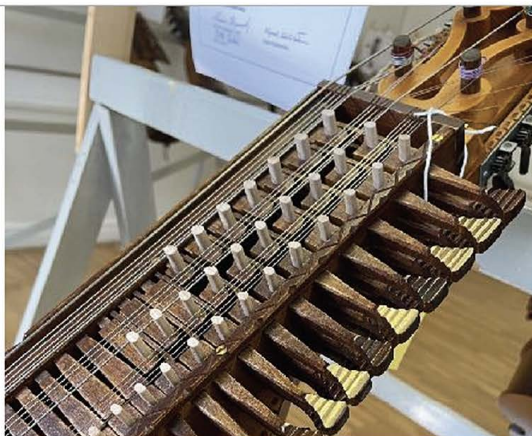
En av utställningens fyrradiga harpor. Indragningarna på lövens mitt är för att ge plats för resonanssträngarna att svänga och samtidigt hålla nere bredden på harpan
Johan Teuven heter byggaren

En av de två vinnarharporna. Byggare **Mats Wester**.

Mats har konstruerat en lek där han eliminerat problemet med långa löv på G-strängen. En liknande lösning på just det åstadkom Gullbergsson för ett sekel sedan

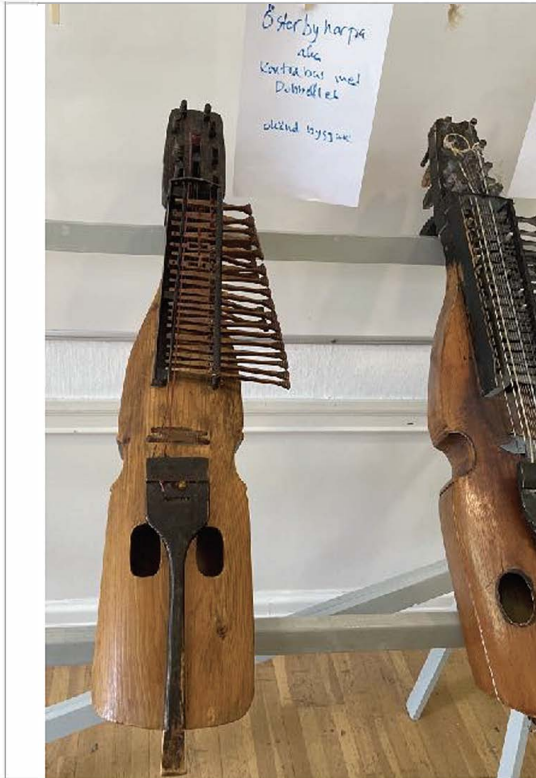
Men Mats löste problemet utan att snegla på Gullbergsson. Det händer då och då att någon uppfinnar något som redan finns, det ligger i sakens natur.

På Mats Westers harpa löper nycklarna in i leken i var sitt plan, men på bassidan löper g-strängens nyckel i samma plan som e-strängens.

På Gullbergssons harpor löper nycklarna även in genom sidstycket i ett och samma plan (för den initierade - detta är inte pansarbåtsharpa eller 1910-11 års harpa. Ej heller 1899 års harpa. Det är oklart om det ens är han som byggt den, även om det är troligt att han byggt leken och applicerat på en äldre harpa)

Kontabasharpa med dubbellek. Enligt Anders Nordfors, som får sägas vara den stora experten på harptypen och dess byggare på tiden det begav sig, så är den vänstra harpan byggd av **Per Hallgren**, även om det står okänd byggare på lappen.

Anders Nordfors själv spelar bl a dubbellek. Så gör även t ex Kristofer Suha Pettersson

Kristofer Suha Pettersson vid VM 2016

Kontrabasharpa med dubbellek var en harptyp som kom, fick spridning relativt lokalt, och sedan konkurrerades ut. Två av de som fortfarande spelade på denna harptyp 1975, var **Justus Gille** och **Viktor Vikman**, Österbybruk.

Sven Nordin var den som lärde sig Viktors spel öga mot öga, öra mot öra. Under fliken MP3 och video, samt på forumets YouTubekanal kan man höra, och även se, Viktor Vikman och Justus Gille spela. Och även Sven Nordin solo <https://nyckelharpansforum.net/2010/kbdb/svennordinkbdb.htm> och tillsammans med Viktor Vikman <https://www.youtube.com/watch?v=YmEx0WrtLrI>. Här spelar Viktor och Justus 11 låtar. Från Jan Lings och Sven Nordins film: <https://www.youtube.com/watch?v=c7W3CfP89eY&list=PLOBeKE1ananuGmQkUo6Mt5PjVhVrLojuO>

Jacob Höglund, Sigurd Sahlström och mästeharpbyggaren **Harry Hedbom**, Karlholmsbruk. Fiol och nyckelharpbyggare som också är spelman på bägge instrumenten.

Hedbom har byggt över 150 harpor och är ansedd som en av våra absolut bästa byggare

Anders Nordfors och i bakgrunden **Jakob Höglund**

Anders Nordfors på bilderna ovan, var en av de första att hoppa på tåget när nyckelharpboomen började. Han åkte runt och lärde av de få kvarvarande gammelharpspelmännen. Han spelar olika harptyper, bland annat kontrabasharpa med dubbellek och kontrabasharpa. I de första numren av tidningen Nyckelposten fick han epitetet Mr kontrabasharpa, då han var kontrabasens främste förespråkare. Av gammelharporna var på den tiden silverbasen dominerande. På senare år har flera tagit upp kontrabasharpan.

Esbjörn Hogmarkbyggen: Längst t v en oktavarpa Det innebär att den är stämd en oktav lägre än en vanlig treradig Bilden till höger en vänsterharpa med kort mensur

Du hittar Nyckelharpan's forum här: [ENTER](#)